

Definitions «value», «valuable», can be implemented in religious organizations. They have such functions as: valuable-oriented, regulatory, communicative, as well as cultivation of norms of communication. Merciful religious organizations and their functions, implemented in the areas, form charity actions both within their own organizations and beyond, so members of mentioned organizations are able to gain experience. Compensatory function in the spiritual world helps believers to recognize their problems and can give spiritual protection; educational function promotes religious education of individuality.

Organizational work aimed to educate spirituality of individuality is closely connected with ideas about church services and spiritual forming of people with problematic hearing. Solving this problem, we have proved possibility of deaf people to work with ordinary people. We must pay special attention to persons with special needs, we must help them in their spiritual growth, social experiences and valuable orientations. Forming of spiritual world of deaf people is possible, visiting churches, monasteries, holy places.

Keywords: spiritual development, religion, value, deaf people, hearing-impaired individual, consciousness, knowledge of world, destination of his (her) life, development of personality, forming of spiritual world, church, monasteries, holy places.

УДК 316. 624-053.6: 004.77- 042.72

Сбітнева І. С.*

ДІАГНОЗ – ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНІСТЬ ПІДЛІТКА

У статті розглянуто проблему інтернет-залежності учнівської молоді. Звернено увагу на те, що інтернет-залежність підлітка – одна з найбільш серйозних проблем, яка сприяє погіршенню шкільної успішності, порушенням відносин усередині сім'ї та макросоціумі. Розкрито, як ця нова «хвороба» вражає молоду частину населення, переважно підліткового віку і молодих дорослих. Хоч це захворювання не має нічого спільного з інфекцією, але поширюється світом зі швидкістю епідемії. Зазначено, що наслідки надмірної захопленості Інтернетом можуть бути найрізноманітніші: нехтування домашніми та службовими обов'язками, відмова від соціальної взаємодії, ізоляція, руйнування зв'язків із зовнішнім світом, аутизація та інфантилізація особистості.

Ключові слова: Інтернет, інтернет-залежність підлітка, адикція, інтернет-адикція, інформаційна мережа, мережевий простір.

Інтернет, усесвітня мережа, надшвидкісна інформаційна дорога, кіберпростір – це новітній, найбільш прогресивний і хвилюючий засіб пізнання, що з'явився останніми роками. Однак потрібно пам'ятати, що справа не в технології, а в тому, як її використовувати.

Інтернет особливо небезпечний для схильних до залежності людей; при цьому найбільш часто пристрасть до Інтернету зустрічається в молодого покоління. Але питання, чи є така залежність справжньою хворобою, так і залишається відкритим. Багато вчених досліджують виникнення залежності від віртуального простору і фактори, що впливають на неї. Але вже ясно одне: пристрасть до Інтернету в деяких випадках викликає симптоми, подібні пристрасті до важких наркотиків.

З активізацією ролі Інтернету в освіті учні отримали доступ до багатьох освітніх ресурсів. Однак свідомість сучасного школяра піддається тиску хаотичного потоку інформації з Інтернету. Вона перебиває знання дитини, одержувані від батьків, вихователів, учителів. На думку Д. Фельдштейна, ця інформація не має структурно-змістовного логічного зв'язку й подається безсистемно, ламано вписується в життя дитини, у процес її розвитку [4].

* © Сбітнева І. С.*

Усвідомлюючи необхідність забезпечення безпеки учнів від засобів масової інформації, багато дослідників звертають увагу саме на негативні аспекти впровадження Інтернету в освіту. Однією з них є розвиток інтернет-залежності учнів як одного з видів відхилення поведінки. Це явище набуло широкого поширення в підлітковому середовищі, оскільки зумовлено особливостями цього віку. У таких умовах надзвичайно актуалізується пошук ефективних засобів педагогічної підтримки дітей з подібними відхиленнями в поведінці.

Сучасна теоретична розробка різних сторін феномену інтернет-залежності здійснюється в декількох напрямках. Теоретичні аспекти інформатизації сучасного суспільства з точки зору філософії розглядали М. Кастельс, Б. Марков, Т. Морріс-Сузукі, Н. Рейнгард, В. Сікорський, Е. Тоффлер, М. Фаслер, А. Чугунов, Х. Шрадер та ін. Проблеми віртуальної освіти висвітлено в сучасних дослідженнях Н. Апатова, Л. Зазнобіна, М. Фокеева та ін.

У вітчизняній психології проблема інтернет-залежності досліджується багатьма медичними психологами. Ознаки та симптоми комп'ютерної залежності перебувають у полі наукових інтересів Н. Алтухова і К. Галкіна; загальні проблеми інтернет-залежності вивчаються А. Войкуновським; інтернет-залежність як сукупність різних поведінкових залежностей аналізують А. Єгоров і С. Ігумнов; взаємозв'язок соціальної ідентичності та поведінки користувачів в Інтернеті вивчають А. Жічкіна і Є. Белинська; систематизацією ознак і стадій інтернет-залежності займається А. Котляров; класифікації та типології інтернет-залежних людей досліджуються В. Менделевич; характеристика адиктивної поведінки як прагнення «відходу від реальності» представлена Ц. Короленко та Б. Сігалом; клінічні аспекти інтернет-залежності вивчає В. Лоскутова; як поведінкова адикція інтернет-залежність досліджується А. Гоголевою і Є. Янко, вони визначають адиктивну поведінку як одну з форм відхилення, девіантної поведінки.

Мета статті – дослідити проблему педагогічної підтримки підлітків, схильних до інтернет-залежності.

Комп'ютерні технології хоч і полегшують людині життя, але в той же час можуть викликати серйозну залежність. І особливо вразливі в цьому сенсі підлітки, які ще не сформувалися як особистості і легко піддаються згубному впливу, забуваючи при цьому займатися спортом, читати книги, спілкуватися з живими (а не в Інтернеті) друзями.

Формування правильного діагнозу щодо комп'ютерної залежності часто ускладнюється відсутністю офіційних критеріїв для визначення ступеня прихильності до Інтернету або комп'ютерних розваг. Явища залежності, викликані технічним прогресом, були виявлені зарубіжними психологами, а з поширенням послуг Інтернету світом ця «хвороба» стала явною і в Україні. Більше того, їй стали піддаватися підлітки. Запропонований американським психіатром А. Голдбергом (1996) термін *інтернет-залежність* призначався для опису патологічного, непереборного потягу до використання Інтернету. Інтернет-залежна поведінка – це неможливість суб'єктивного контролю над використанням Інтернету, що супроводжується негативним впливом цього використання на власне життя (стосунки, здоров'я, роботу, навчання, емоційний та психологічний стан) і контрпродуктивним характером діяльності в Інтернеті [5].

Комп'ютерна залежність у підлітків виявляється так само, як і будь-який інший вид залежності, і позбутися її буває так само важко. Саме тому такою важливою є профілактика яких би то не було залежностей у підлітків. Якщо дитина відмовляється йти до психолога за допомогою, батьки самі мають звернутися до фахівців за консультацією. Адже сім'я – це одне ціле. Залежність когось з її членів неминуче відбивається на всіх інших. І в той же час, почавши змінювати себе, ви можете допомогти своїй дитині повернутися до нормального життя.

Розвиток інтернет-залежної поведінки підлітків зумовлюється низкою причин: можливістю анонімного спілкування; реалізацією уявлень, фантазіями зі зворотнім зв'язком (зокрема можливістю створювати нові образи «Я»; вербалізацією уявлень чи фантазій, неможливих для реалізації у звичайному світі); надзвичайно широкою можливістю пошуку нового співрозмовника; необмеженого доступу до інформації.

На сьогодні використання Інтернету сучасними підлітками, як правило, зводиться до спілкування в мережі та ігор в онлайн. Безконтрольне використання Інтернету підлітками, відсутність належної цензури інформації, розміщеної на сайтах, може призвести до непередбачуваних змін особистості кожного учня. Виникає загроза відділення віртуального життя підлітка від реального життя. Разом із тим можливе й позитивне використання Інтернету, що передбачає інтеграцію реального та віртуального світів. Однак захопленість світом віртуального простору і нездатність протистояти принадності глобальної мережі Інтернет провокує формування залежної (адиктивної) поведінки. Відносно деяких ігор у підлітків формується залежність, яка подібна до наркотичної. Багато комп'ютерних ігор викликають агресивний настрій, але є й такі, які розвивають позитивні якості.

На думку І. Балонова, до інтернет-залежності схильні не впевнені в собі підлітки, нерішучі, надмірно соромливі, які відчувають труднощі в спілкуванні, мають низьку самооцінку, комплекси. Таким підліткам складно прийняти допомогу оточуючих. Комп'ютер якоюсь мірою заміняє їм батьків, педагогів, друзів. Відхід підлітка у віртуальний світ пов'язаний з його особистісними особливостями і ставленням до навколишньої дійсності, його становищем у суспільстві. Підлітки, які погано адаптуються в соціумі, не мають друзів, більше схильні до інтернет-залежності, що негативно впливає на всі сфери розвитку підлітка – фізичну, психологічну, соціальну і т.ін. [1].

У цій ситуації необхідна організація систематичної допомоги підліткам, схильним до прояву інтернет-залежності. Одним із видів такої допомоги може стати педагогічна підтримка, що надається підліткам з боку педагогів і батьків. Ґрунтуючись на визначенні педагогічної підтримки, запропоновану О. Газманом і його послідовниками, можна сформулювати робоче визначення педагогічної підтримки підлітків, схильних до інтернет-залежності, як виду допомоги вихованцям з боку педагогів і батьків. Це забезпечує можливість впливу на учнів з метою підтримки їх психологічного та емоційного здоров'я, активізації суб'єктності кожного підлітка, посилення його критичності стосовно себе й інтернет-продукції, свідомості у виборі виду діяльності, вибірковості в мотивах звернення до Інтернету, відповідальності за негативні наслідки поведінки [3].

І. Бурлаков у своїх працях відзначає, що безсистемне, неструктуроване й необмежене перебування підлітків у мережі Інтернет і, як наслідок, його негативний вплив на їх когнітивну, мотиваційну, поведінкову сфери провокує такі зміни: в когнітивній сфері – посилення механізму раціоналізації, інтелектуального виправдання залежності («всі сидять в Інтернеті»). При цьому відбувається формування «магічного мислення» (у вигляді фантазій про власну могутність або всемогутність Інтернету) і «мислення за бажанням»; знижується критичність до негативних наслідків адиктивного стану; у мотиваційній – з'являється надцінне емоційне ставлення до об'єкта залежності, починають домінувати роздуми про такий об'єкт; у поведінковій – посилюється захисно-агресивна поведінка, наростають ознаки соціальної дезадаптації. У зв'язку з цим застосування інтернет-технологій в освіті має бути забезпечено коректним педагогічним супроводом, в іншому разі їх безконтрольне використання учнями загрожує серйозними наслідками – формуванням інтернет-залежності (адикції) [2].

Адикція – це недосконалий спосіб пристосування до важких умов діяльності та спілкування. Адикція може розглядатися як спроба втечі з дійсності в деяке віртуальне місце, в якому дозволено перепочити, порадіти, зібратися з силами для того, щоб після знову повернутися в небезпечну ситуацію реального життя.

Проблема адикції (патологічної залежності) починається тоді, коли прагнення відходу від реальності, пов'язане зі зміною психічного стану, починає домінувати у свідомості, стаючи центральною ідеєю, призводячи до відриву від реальності. Відбувається процес, під час якого людина не тільки не вирішує важливих для себе проблем (наприклад, побутових, соціальних), але і зупиняється у своєму особистісному розвитку.

За проявами залежності від Інтернету часто ховаються інші адикції або психічні відхилення. Інтернет-залежність не вважається офіційним діагнозом і часто є симптомом інших серйозних проблем у житті особистості (наприклад, депресія, труднощі в спілкуванні і т.ін.) Інтернет-залежності можна уникнути, якщо розуміти і чітко розділяти функціонування в реальному світі і у віртуальному. Досить часто стирання цих кордонів відбувається в активних користувачів мережі Інтернет, які зрештою впадають в залежність від неї.

Інтернет відіграє головну роль у житті сучасної молоді, це підтверджується щоденним відвідуванням ними глобальної мережі, надзвичайно частим перевищенням часу присутності в Інтернеті (у середньому 10-20 годин на тиждень), зневагою до власних справ у зв'язку з цим, частим обуренням оточуючих чисельністю часу, проведеним підлітком в Інтернеті. Щоденне відвідування підлітками мережі Інтернет свідчить про їх патологічну захопленість глобальною мережею і потяг до заміщення реального життя віртуальним.

У будь-якого явища в цьому світі є свої плюси і мінуси. Інтернет не є винятком. З одного боку, це значний дар цивілізації, який у чомусь полегшує і насичує наше життя, а з іншого боку, він може бути небезпечним і принести чимало лиха в наше життя. Звичайно, це не означає, що потрібно обов'язково викоринити його як предмет зла. На наш погляд, до нього треба ставитися не як до засобу розваги, а намагатися користуватися Інтернетом тільки для конкретних цілей. І тоді, на нашу думку, ми не будемо отримувати таку негативну реакцію від його використання.

Комп'ютерна залежність відрізняється від наркотиків, куріння й захопленості азартними іграми тим, що в якийсь момент може настати пересичення комп'ютером. Далі людина може займатися цим професійно, або комп'ютер перестає мати значення в її житті. Але це питання залишається відкритим, бо невідомо, коли в адикта настане момент насичення, чи не буде дуже пізно продовжувати вчитися або наздоганяти вже згаяне, чи не втратить підліток соціального статусу, перебуваючи в ейфорії комп'ютерних ігор, а саме буде відрахований зі школи або вищого навчального закладу. Немає жодних гарантій, що за період «надмірної зацікавленості» комп'ютером психіка дитини не буде пошкоджена. Тому сьогодні дуже важливим є визначення як критеріїв діагностики комп'ютерної залежності, так і засобів корекції цього виду адикції.

Підсумовуючи зауважимо, що від того, чим займається дитина у вільний час, як організовує своє дозвілля, залежить подальше формування її особистісних якостей, потреб, ціннісних орієнтацій, світоглядних установок, що в цілому зумовлює її положення в суспільстві. Проблема інтернет-залежності серед школярів є актуальною на сьогодні. Учні у взаємодії з Інтернетом перебувають у значній небезпеці, тому що становлять собою найбільш незахищену аудиторію, оскільки меншою мірою, ніж дорослі, у змозі фільтрувати ту інформацію, яка обрушується на них з Інтернету. Виховання комп'ютерної культури, самовиховання користувачів – це шлях вирішення проблеми інтернет-залежності.

Проведене дослідження потребує продовження в напрямку з'ясування методологічного підґрунтя побудови особистісно орієнтованого підходу до розв'язання проблеми інтернет-залежності підлітків в умовах сучасної школи.

Література:

1. Балонов И. М. Влияние компьютера и компьютерных игр на организм подростка / Балонов И. М. // Гуманизация образования – императив XXI века : материалы II Всерос. науч.-практ. конф. (Пермь, 25-27 марта 1997 г.). – Пермь, 1997. – С. 67-69.
2. Бурлаков И. В. Homo Gamer. Психология компьютерных игр / И. В. Бурлаков. – М. : Класс, 2000. – 34 с.
3. Газман О. С. Неклассическое воспитание / О. С. Газман. – М. : Мирос, 2002. – 296 с.
4. Фельдштейн Д. И. Возрастные особенности учащихся и их учет в организации учебно-воспитательного процесса / Д. И. Фельдштейн, В. В. Давыдова, Д. Б. Эльконина. – М. : Междунар. пед. академия, 1975. – 245 с.
5. Goldberg I. Internet addiction disorder / I. Goldberg. – MD Web Publishing, 1996.

Сбитнева И. С.

ДИАГНОЗ: ИНТЕРНЕТ-ЗАВИСИМОСТЬ ПОДРОСТКОВ

В статье рассмотрена проблема интернет-зависимости учащейся молодежи. Обращено внимание на то, что интернет-зависимость подростка – одна из самых серьезных проблем, которая способствует ухудшению школьной успеваемости, нарушениям отношений внутри семьи и макросоциума. Раскрыто, как эта новая «болезнь» поражает молодую часть населения, преимущественно подросткового возраста и молодых взрослых. Хотя это заболевание не имеет ничего общего с инфекцией, но распространяется по миру со скоростью эпидемии. Отмечено, что последствия чрезмерной увлеченности Интернетом могут быть самыми разнообразными: пренебрежение домашними и служебными обязанностями, отказ от социального взаимодействия, изоляция, разрушение связей с внешним миром, аутизация и инфантилизация личности.

Ключевые слова: Интернет, интернет-зависимость подростка, аддикция, интернет-аддикция, информационная сеть, сетевой пространство.

Sbitneva I. S.

DIAGNOSIS – INTERNET ADDICTION OF TEENAGERS

The article considers the problem of Internet addiction of students. Attention is drawn to the fact that Internet addiction of teenagers is one of the most serious problems, which influences on poor school performance, violations of relations within the family and in macro socium. It is revealed how this new «disease» affects young generation, mostly teenagers and young adults.

Although this disease has nothing similar to infection, it spreads with the speed of epidemy. It is noted that the consequences of being obsessed with the Internet could be very different: neglect of domestic and official duties, refusal of social interactions, isolation, destruction of relations with outside world, outsize and infantilization of personality. In the article the problem of Internet addiction of adolescents is shown. We are accustomed with addictions, and sometimes we consider them normal. If we can observe excessive dependence – there are problems. Problems always arise as a result, depending on computer addiction and neglect of different aspects of real life.

But demands of modern society are closely connected with use of computer and we can not refuse this gadget. Without a computer we can not imagine the process of learning at school or at any other educational establishment. Ability to work with computer is a norm for most activities in the modern world. Therefore, prevention of computer addiction is an actual problem of society based on knowledge.

Keywords: Internet, Internet addiction of teenagers, addiction, Internet-addiction, information network, network space.

Рецензент: Кузьменко Ю. В.